

Drie Griekse verhalen door drie vrouwen in (min of meer) drie kwartier

HET HUIS HASSELT

De muis en de olifant

Pieter T'Jonck
Gezien op 24 januari 2020
Monty, Antwerpen

Het is hier en daar al eens iemand opgevallen dat Griekse mythen en sagen gewelddadige, gewetenloze en uiterst vrouwonvriendelijke types ten tonele voeren. Het Huis Hasselt -drie actrices- laat over de kwestie zijn licht schijnen in 'Drie Griekse verhalen door drie vrouwen in (min of meer) drie kwartier'. Het resultaat is amusant, maar hun vrouwelijke moraal bij dit verhaal heeft helaas de diepgang van een teil zeepsop. Tragiek is aan hen niet besteed.

25 JANUARI 2020

Lola Bogaert, Sara Haeck, en Yinka Kuitenbrouwer, aka 'Het Huis Hasselt' bewerkten in 2017 het toneelstuk 'Tantalus' van John Barton. Een vermetele onderneming: 'Tantalus' kan je vergelijken met 'Ten Oorlog' van Tom Lanoye: perste die laatste de koningsdrama's van Shakespeare samen in een stuk met een speelduur van een volle dag, Barton deed hetzelfde met alle verhalen die samenhangen met de oerzonde van de halfgod Tantalos, koning van Lydië. Die waagde het om de alwetendheid van de Goden in twijfel te trekken door hen zijn eigen zoon Pelops als maaltijd te serveren (naast een aantal andere zwijnerijen waar Het Huis Hasselt geen melding van maakt).

Dat kwam niet alleen hem, maar heel zijn nageslacht, de Atriden, duur te staan. De Goden vervloekten hen door hen -typisch Grieks- te treffen met verblinding. De ene na de andere beging de gruwelijkste vergissingen, in de waan dat hen niets kan overkomen. Het moet gezegd, het lijdend voorwerp daarvan waren onveranderlijk vrouwen. Ze hadden niets in de pap te brokken, maar als manlief zich weer eens te buiten ging of zo nodig tien jaar moest gaan bakkeleien in Troje waren zij doorgaans wel de pineut. Een lot dat ze meestal in tranen doorstonden.

Toch zijn er notoire uitzonderingen. Zo is er Klytaimnestra. Ze hakte haar echtgenoot Agamemnoon na de Trojaanse oorlog in mootjes omdat hij haar dochter Iphigenia opgeofferd had op het altaar van zijn krijgszucht. Dat bekocht

ze achteraf zelf: haar zoon Orestes strafte haar met de dood. Penelope, echtgenote van Odysseus – door zijn listige intelligentie een buitenbeentje in het Griekse pantheon- toonde zich ook al een waardige partij voor haar man. Gedurende zijn twintig jaar lange afwezigheid bestierde ze het huis zonder de macht af te staan aan de 'vrijers' die haar het hof maakten. Al kan je je natuurlijk afvragen waarom Odysseus haar zo lang liet wachten, en wat haar bezielde om hem trouw te blijven terwijl hij de liefde bedreef met de godinnen Circe (één jaar) en Kalypso (zeven jaar).

Dat alles krijgen we te horen van dit trio. Vooraf kondigen ze wat lacherig aan dat ze het stuk van Barton samenpersten in 3 kwartier. Achter hen hangt een doek waarop alle bladzijden van Barton's stuk afgedrukt staan. Her en der zijn passages onderstreept: de momenten waar het mis ging bij Tantalus en zijn nageslacht. Kindermoord en verkrachting waren er bijvoorbeeld aan de orde van de dag. Al even lacherig verbeelden ze ook hoe de schone Helena eerst aangerand werd, dan snel-snel uitgehuwelijkt werd aan Menelaos, de broer van oppervorst Agamemnoon, en vervolgens geschaakt door Paris, zoon van de Trojaanse koning. Oorlog!

Kindermoord en verkrachting waren aan de orde van de dag in Griekse mythen

Tien minuten duurt dat. Met een 'cameo' er bovenop van Euripides' 'Trojaanse vrouwen'. Ze zitten na de val van Troje in zak en as, wat hier verbeeld wordt door Lola Bogaerts een handvol bloem in het gezicht te gooien. Grappig, dat wel, maar het slaat de subtiliteit van Euripides' tekst wel plat. Wat moet je daar dan nog mee?

Het doek met Bartons tekst komt nu naar beneden, en onthult een tweede doek, van de Middellandse Zee. Vanaf nu gaat het 25 minuten over Odysseus, al behoort die niet tot het geslacht van de Atriden. Maar hij deed er wel tien jaar over om na de oorlog van Troje terug te keren naar Ithaka, waar Penelope op hem wachtte. Dat wordt alweer komisch verbeeld door het parcours van Odysseus, kris kras over en weer op de Middellandse Zee, met draden te illustreren. Vanaf nu verbeelden de drie actrices de drie vrouwen in Odysseus' leven: Circe, Kalypso en Penelope.

Ze leven zich met verve uit in de verbeelding van de stereotype vrouwbeelden waar deze heldinnen voor staan. Toch vraag je je stilaan af ze er zo op gebrand zijn om te doen alsof het om en banale soap ging. Circe is hier de spreekwoordelijke mannenhaatster. Kalypso zien we als de ingénue die Odysseus de tijd doet vergeten maar hem niet van zijn verlangen naar Penelope af kan brengen. Penelope is uiteraard het zinnebeeld van trouw, tegen beter weten in.

Ondertussen steekt het trio ook de draak met de literaire waarde van Homeros' tekst: het laatste vers zou een samenraapsel zijn van stukken uit de vorige delen van het werk. Tekstkritiek van de koude grond waar niemand op zit te wachten.

De 'kritische' kat komt pas op de koord in de 'overige seconden' van de 45 minuten, als de Oresteia -het verhaal van de moord van Orestes op zijn moeder Klytaimnestra- erdoor gejaagd wordt. De toon van de voorstelling verandert nu dramatisch. Sara Haeck laat zich gaan in een lange scheldtirade van Klytaimnestra tegen haar man Agamemnoon. De *bottom-line* is dat meneer zich beter meer had ingelaten met de oorlog thuis dan overzee de grote Jan uit te

hangen. Maar als dat de ‘hedendaagse’ kanttekening moet zijn bij dit verhaal -en dat claimt het trio toch volgens een interview in het programmaboekje- dan vallen ze wel heel erg door de mand.

Ze lezen de Oresteia alsof het een soap was, met intieme conflicten als de bron van alle kwaad. Daar gaat het niet over in deze sage. Of ze nu vrouwonvriendelijk is of niet -en dat is ze zeker wel-, ze gaat over dingen die het verstand te boven gaan, waar geen oplossing voor bestaat. De Grieken waren geen Amerikanen. Ze hadden het over tragiek. Een weldenkend commentaartje daarbij doet denken aan de grap van de muis en de olifant in de woestijn. Zegt de muis: ‘we doen hier wel veel stof opwaaien hé’.

Wie zich daar niet aan stoort zal zich evenwel niet vervelen bij deze ‘Drie Griekse verhalen door drie vrouwen in (min of meer) drie kwartier’. Het is in elk geval een efficiënte samenvatting van een oeverloos ingewikkeld verhaal.